

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **S. B.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 29. 1. 2025, č. j. 10000/276514/25/353/VM, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2025, č. j. 3 Ad 4/2025-19,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost proti výroku II. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2025, č. j. 3 Ad 4/2025-19, **se odmítá.**
- II. Kasační stížnost proti výroku I. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2025, č. j. 3 Ad 4/2025-19, **se zamítá.**

Odůvodnění:

[1] Žalobce se žalobou domáhal vydání rozsudku, jímž by Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) zrušil rozhodnutí žalované ze dne 29. 1. 2025, č. j. 10000/276514/25/353/VM. Tímto rozhodnutím zamítla žalovaná odvolání žalobce proti jejímu prvostupňovému rozhodnutí ze dne 10. 12. 2024, č. j. 42013/1592617/24/013/501/Zab, jímž zamítla žádost žalobce o vrácení pojistného na dobrovolné důchodové pojištění ve výši 43.957 Kč za dobu účasti na pojištění od 1. 1. 2011 podle § 6 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), a to z důvodu, že dobrovolné platby nejsou přeplatkem ve smyslu zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistném sociálním zabezpečení“).

[2] Usnesením ze dne 11. 3. 2025, č. j. 3 Ad 4/2025-12, vyzval městský soud žalobce, aby do 15 dnů zaplatil soudní poplatek ve výši 3.000 Kč podle položky 18 bod 2 písm. a) Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“).

[3] Podáním ze dne 13. 3. 2025 požádal žalobce o osvobození od soudních poplatků. V žádosti uvedl, že je v důsledku zdravotních obtíží nezaměstnaný a většinu svých příjmů využívá na splácení dluhů, neboť se stal obětí sofistikovaného finančního podvodu.

[4] Městský soud usnesením ze dne 9. 4. 2025, č. j. 3 Ads 4/2025-9, žádost žalobce ve výroku I. zamítl a ve výroku II. jej opětovně vyzval k zaplacení soudního poplatku.

[5] Žalobce podle městského soudu nesplnil jednu z podmínek pro osvobození soudních poplatků, konkrétně nedoložil svá tvrzení o nepříznivé majetkové situaci. Žalobce přitom přípisem ze dne 14. 3. 2025 poučil, že nedostatek prostředků nestačí tvrdit, ale je třeba jej doložit. Rovněž žalobce vyzval, aby doložil řádně vyplněný formulář Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Žalobce však městskému soudu formulář ani žádné další relevantní informace a doklady o majetkové situaci nedoručil. Městský soud dodal, že žalobce není v řízení osvobozen od placení soudního poplatku ze zákona. Podle § 11 odst. 1 písm. b) zákona o soudních poplatcích se od soudního poplatku osvobozují věci důchodového pojištění (zabezpečení). V projednávané věci se však jedná o věc pojistného na sociální zabezpečení, kterou není možné považovat za věc důchodového pojištění, neboť není upravena zákonem o důchodovém pojištění, nýbrž zákonem o pojistném na sociální zabezpečení. Řízení v nyní projednávané věci proto není osvobozeno od soudních poplatků.

[6] Proti výrokům I. a II. usnesení městského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost. Stěžovatel je přesvědčen, že ačkoli se městský soud domnívá, že proti výroku II. napadeného usnesení není kasační stížnost přípustná, jedná se o rozhodnutí přezkoumatelné v kasačním řízení. Obsahově je totiž napadeným usnesením ukládána povinnost uhradit soudní poplatek, což je rozhodnutí podle § 65 s. ř. s., které lze přezkoumat. Městský soud rovněž nesprávně posoudil povahu daného řízení. V napadeném usnesení totiž konstatoval, že se v projednávané věci jedná o řízení ve věci pojistného na sociální zabezpečení, které není podle § 11 odst. 1 písm. b) zákona o soudních poplatcích osvobozeno od soudního poplatku, avšak také uvedl, že jde o řízení o vrácení přeplatku pojistného. Tím ignorel závěry žalované, že se nejedná o vrácení přeplatku pojistného a pokud by se o přeplatek jednalo, byl by automaticky vrácen. Úvahy městského soudu proto stěžovatel považuje za nelogické a vnitřně rozporné. Ustanovení § 11 odst. 1 písm. b) zákona o soudních poplatcích stanoví, že od poplatku jsou osvobozena řízení ve věcech důchodového pojištění. Osvobození tedy není podmíněno druhem uplatněného nároku. Městský soud tak ignorel obsah žaloby a porušil práva stěžovatele garantovaná v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, když mu neumožnil přístup k soudu z důvodu chybného posouzení předmětu řízení.

[7] S ohledem na výše uvedené skutečnosti stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a vrátil věc městskému soudu k dalšímu řízení.

[8] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že tato směřuje do činnosti soudů, nikoli do jejího rozhodnutí. Souhlasí však se závěrem městského soudu, že v projednávané

pokračování

věci se nejedná o důchodové pojištění, nýbrž o pojistné na důchodové pojištění osoby dobrovolně účastné na pojištění.

[9] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Přitom neshledal vady uvedené v § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[10] Stěžovatel nesouhlasí s názorem městského soudu vyjádřeným v poučení napadeného usnesení, že výrok, jímž jej soud vyzývá k zaplacení soudního poplatku, nelze napadnout kasační stížností. Touto otázkou se Nejvyšší správní soud již v minulosti opakovaně zabýval, když například v rozsudku ze dne 4. 12. 2019, č. j. 4 As 418/2019-55, uvedl, že *„je nepřipustná kasační stížnost proti výzvě k zaplacení soudního poplatku, tím spíše pak výrok I. napadeného usnesení, kterým tato výzva byla zrušena. Jedná se totiž o rozhodnutí, kterým se pouze upravuje vedení řízení dle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2006, č. j. 5 As 15/2005-47, č. 973/2006 Sb. NSS).“* Odkaz stěžovatele na § 65 s. ř. s. přitom není přílehlavý, neboť toto ustanovení upravuje možnost podání žaloby proti aktům správních orgánů, nikoli soudních rozhodnutí. Je tedy zřejmé, že proti výroku II. napadeného usnesení není kasační stížnost přípustná, a proto ji Nejvyšší správní soud podle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. odmítl (výrok I.).

[11] Naproti tomu kasační stížnost proti výroku I. usnesení krajského soudu o nepřiznání osvobození od soudních poplatků je přípustná, jak konstatoval rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 25. 5. 2021, č. j. Ars 3/2019-43, č. 4209/2021 Sb. NSS, v němž dále dospěl k závěru, podle něhož *„[v]zhledem k těsnému, ve většině případů přímo závislému vztahu obou rozhodnutí krajského soudu (o návrhu na osvobození od soudního poplatku a o zastavení řízení pro jeho následné nezaplacení) se jedná o specifickou situaci, která vyžaduje výše uvedený přístup, nemá-li být podání opravného prostředku pouze teoretickou možností bez praktického dopadu a faktické možnosti přezkoumat zákonnost napadeného rozhodnutí. V případě, že k podání kasační stížnosti proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků dojde, musí krajský soud vyčkat rozhodnutí o ní, neboť to může mít vliv na rozhodování soudu o věci samé [srov. § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s.]. Citované ustanovení zakotvuje jeden z fakultativních důvodů pro přerušení řízení, je tedy věcí úvahy předsedy senátu, zda řízení přeruší (určitě spíše v případech, kdy je soud povinen rozhodnout v konkrétně stanovené lhůtě), nebo jestli marného uplynutí lhůty podání kasační stížnosti, případně rozhodnutí o ní vyčká bez dalšího. Vyčkat však musí, neboť jde o zajištění práva na soudní ochranu, jak rozšířený senát konstatoval již v usnesení č. 3 As 125/2012-43.“* Z citovaného usnesení rozšířeného senátu vyplývá, že pro zachování práva na soudní ochranu nemůže krajský (zde městský) soud rozhodnout o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, dokud Nejvyšší správní soud nerozhodne o kasační stížnosti proti rozhodnutí o návrhu na osvobození od soudních poplatků, jako tomu je v případě stěžovatele. Vzhledem k této skutečnosti Nejvyšší správní soud nerozhodoval v souladu se zásadou procesní ekonomie o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[12] Městský soud v odstavcích 14 až 17 napadeného usnesení konstatoval, že *„[v] nyní projednávané věci se žalobce domáhá vrácení pojistného na důchodové pojištění, které byl povinen platit dle § 3 odst. 5 zákona o pojistném na sociální zabezpečení. Platby pojistného považuje za přeplatek na důchodovém pojištění podle § 17 odst. 1 zákona o pojistném na sociální zabezpečení.“*

Jedná se tedy o řízení ve věci pojistného na sociální zabezpečení a takové řízení není podle § 11 odst. 1 písm. b) zákona o soudních poplatcích osvobozen od soudních poplatků. Věci pojistného na sociální zabezpečení byly od soudního poplatku osvobozeny do konce roku 2011. Zákon o soudních poplatcích ve znění účinném do 31. 12. 2011 výslovně uváděl ve výčtu řízení osvobozených od soudních poplatků dle § 11 odst. 1 písm. b) jak řízení ve věcech důchodového pojištění, tak řízení ve věcech pojistného na sociální zabezpečení. Zákon o soudních poplatcích byl novelizován zákonem č. 218/2011 Sb. Ve znění účinném od 1. 1. 2012 již zákon řízení ve věcech pojistného na sociální zabezpečení ve výčtu osvobozených řízení neuvádí. “ Dále městský sud citoval důvodovou zprávu k zákonu č. 218/2011 Sb., ve které se uvádí, že cílem změny bylo „zrušit osvobození řízení ve věcech pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti“, přičemž zákonodárce takto postupoval, neboť „spory ve věcech pojistného se svojí povahou odlišují od ostatních typů řízení uvedených v rámci tohoto ustanovení. Na rozdíl například od sporů z důchodového pojištění, nelze v těchto případech o spory z dávek, na kterých by účastníci řízení byli existenčně závislí.“. Osoby v tíživé finanční situaci budou od placení soudního poplatku osvobozeny individuálně dle § 138 o.s.ř.“.

[13] Z citovaných pasáží odůvodnění napadeného usnesení je tedy zřejmé, že městský soud pouze tlumočil názory stěžovatele, které doplnil o závěr, že odvedené platby pojistného na důchodové pojištění jsou přeplatkem podle zákona o pojistném na sociálním zabezpečení, a jedná se tedy o řízení ve věci pojistného na sociální zabezpečení, které není osvobozeno od soudních poplatků. Odůvodnění napadeného usnesení je tak vnitřně konzistentní, logické a nevykazuje stěžovatelem namítané rozpory.

[14] Nejvyšší správní soud se navíc s tímto závěrem plně ztotožňuje a dospívá k témuž závěru, že stěžovatel v nyní projednávané věci není osvobozen od placení soudního poplatku za použití § 11 odst. 1 písm. b) zákona o soudních poplatcích, podle něhož *od poplatku se osvobozují řízení ve věcech důchodového pojištění (zabezpečení), příplatku k důchodu, zvláštního příspěvku k důchodu, nemocenského pojištění, státní sociální podpory, pojistného na veřejné zdravotní pojištění, sociální péče, pomoci v hmotné nouzi a státních dávek, podpory v nezaměstnanosti, podpory při rekvalifikaci a kompenzace a dávek péčovské péče*. Není totiž žádného sporu o tom, že stěžovatel se dobrovolně účastnil důchodového pojištění a odváděl pojistné na důchodové pojištění, které je platbou pojistného na sociální zabezpečení, nikoli že pobíral dávky důchodového pojištění. Dané řízení se tedy netýká důchodového pojištění, nýbrž pojistného na sociální zabezpečení, přičemž není podstatné, jednalo-li se o přeplatek či nikoli. Vyřešení této otázky bude ostatně úkolem městského soudu při vlastním věcném přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí.

[15] Lze tedy konstatovat, že městský soud dospěl ke správnému závěru, podle něhož posuzované řízení není osvobozeno od soudních poplatků ze zákona. Další námitky, které by směřovaly proti nepřiznání osvobození od soudních poplatků již stěžovatel nevznesl, a proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti výroku I. usnesení městského soudu zamítl (výrok II.).

[16] O náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti rozhodne městský soud v rozhodnutí o žalobě, a to podle pravidel o náhradě nákladů řízení o žalobě samotné (§ 60 s. ř. s., tedy zásadně podle procesního úspěchu účastníků řízení o žalobě). Řízení o kasační stížnosti proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků je totiž „vnořeno“ do řízení

pokračování

o žalobě (viz analogicky odst. [50] rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 5 As 84/2022-30).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. června 2025

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu